

Θέμα: Θεός - φύση - άνθρωπος

Ομάδα: Αναγνωστοπούλου Μαργαρίτα
Μαρίνου Τίνα
Ξηρού Ελένη

Υπεύθυνοι καθηγητές: Παναγιώτης Ανδριόπουλος (θεολόγος)
Εμμανουέλα Φραγκουλοπούλου (πληροφορικής)

Σγέση θεολογίας-οικολογίας

Ο Θεός, ο άνθρωπος, η φύση και η σχέση μεταξύ τους αναλύεται και ερμηνεύεται στην Αγία Γραφή. Το φυσικό περιβάλλον αντιμετωπίζεται με θαυμασμό για το κάλλος και τη νομοτέλειά του, αλλά και με αίσθημα σεβασμού του ως πλάσης του Θεού. Πιο συγκεκριμένα, κατά το Θεόφιλο Αντιοχείας,

«η Αγία Γραφή μας διδάσκει με σαφήνεια ότι ο Παράδεισος δημιουργήθηκε κάτω από αυτόν τον ουρανό, όπου βρίσκονται και οι ανατολές και η γη» και ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος συμπληρώνει ότι «ο τεχνίτης Λόγος συνέδεσε το παν και αυτό αποτελεί κόσμο (κόσμημα), όπως λέγεται, και κάλλος απρόσιτο, και δεν επινόησε ποτέ τίποτα λαμπρότερο ή μεγαλοπρεπέστερο από αυτόν».

Η θέση του ανθρώπου μέσα στο σύνολο της Δημιουργίας δεν είναι τυχαία. «Ο άνθρωπος είναι κέντρο της σκοπιμότητας του υλικού κόσμου και η ιστορία του προσδιορίζει την ιστορία και τη μοίρα του κόσμου», όπως μας λέει ο ιερός Χρυσόστομος. Ο άνθρωπος είναι δεμένος με τη φύση, καθώς από αυτή λαμβάνει την τροφή του. Επιπλέον, ο Θεός τοποθετώντας τον μέσα στον υλικό κόσμο τού έδωσε την εντολή «*ἐργάζεσθαι αὐτὸν [τον παράδεισο] και φυλάσσειν*» αναθέτοντας το αξίωμα του οικονόμου και διαχειριστή της φύσης. Ο άνθρωπος, ωστόσο, δεν είναι κύριος της φύσης, αλλά Κύριος και αφέντης της είναι ο ίδιος ο Θεός. Με την εντολή του «φυλάσσειν» ο άνθρωπος καλείται να διαφυλάξει το περιβάλλον κι όχι να το καταστρέψει.

Βιοθεολογία

Η Βιοθεολογία ασπάζεται τη θεολογική άποψη του βίου σύμφωνα με την οποία η ζωή θεωρείται ως ένα πολύτιμο, μοναδικό δώρο. Κάθε ζωντανό ον συμμετέχει και αντανακλά την τελειότητα της δημιουργίας στη φυσική του ομορφιά.

Εν' μέσω της κρίσης αξιών στη σύγχρονη κοινωνία, και της καταστροφής του βιοπεριβάλλοντος, χρειάζεται να αντλήσουμε διδάγματα από το κήρυγμα κάθε θρησκευτικής πίστης για τη ζωή. Η θρησκεία εξυψώνει τη σημασία του παγκόσμιου σώματος του βίου και της αλληλεξάρτησης των τμημάτων και των ιδεών του, γεγονός που συμπίπτει με τις απόψεις πολλών σύγχρονων κοσμικών τάσεων σκέψης. Όμως, η χριστιανική θεολογία εισάγει μία επιπλέον διάσταση στην ενότητα του βίου. Αυτή είναι η αιώνια ύπαρξη και ανάπτυξη του βίου στις πολλαπλές μορφές του και γίνεται αντιληπτή ως η μελωδία της αγάπης του Θεού για το ανθρώπινο είδος, για το βιοπεριβάλλον, για ολόκληρο τον έμψυχο κόσμο. Το γεγονός ότι ο Θεός δημιούργησε αυτόν τον ωραίο κόσμο ως ένα κατοικήσιμο μέρος για την ανθρωπότητα ικανοποιώντας τις ζωτικές μας ανάγκες, διαφαίνεται στα λόγια του Μεγάλου Βασιλείου, "ο κόσμος θα είναι ήπιος και ωφέλιμος για μας, οι βροχές ειρηνικές για να ευδοκιμήσει η Γη."

Η σχέση του χριστιανού με το σώμα του

Ο άνθρωπος αποτελείται από δύο στοιχεία: την ψυχή και το σώμα. Η ψυχή σύμφωνα με τον χριστιανισμό είναι αθάνατη. Το σώμα του βίου θεωρείται ιερό και εκφράζει το ανθρώπινο πρόσωπο ως ολότητα. Η ασκητική ζωή αποβλέπει στην καλλιέργεια «των μη υποκειμένων σε θάνατο», δηλαδή της ψυχής. Ωστόσο, ορισμένοι ασκητές, όπως ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος, βλέπουν τη σάρκα ως εχθρό και επιλέγουν συνειδητά την τιμωρία της. Ο ουσιαστικός όμως σκοπός της άσκησης είναι να κάνουμε το σώμα μας πιστό μας φίλο και ικανό στο έργο των αρετών καθώς αποτελεί κτίσμα του Θεού.

Η σχέση του χριστιανού με τα ζώα

Οι διηγήσεις για τις σχέσεις αγίων ανθρώπων με τα ζώα μας γνωρίζουν την ορθή στάση απέναντι στα άλλα κτίσματα. «Αγάπησε τον Ένα και θα σε αγαπούν και τα θηρία», «Εκείνος που αγαπά τον Θεό αγαπά όλη την πλάση» είναι χαρακτηριστικές φράσεις που διαφοροποιούν την στάση που θα έπρεπε να κρατά κάθε χριστιανός απέναντι όχι μόνο στα ζώα αλλά σε όλη τα κτίσματα του Κυρίου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αγάπης για τα ζώα αποτελεί η ιστορία του γέροντα Θεόκτιστου της Πάτμου, ο οποίος ζούσε σ' ένα σπήλαιο φροντίζοντας οχιές και διδάσκοντας τα παιδιά να μην τις σκοτώνουν. Επομένως, κάθε άσκοπη βλάβη που προκαλείται στα κτίσματα είναι αντίθετη στο νόμο της χάριτος. Καταλήγοντας, η αντίληψη πως δημιουργήθηκαν για αν εξυπηρετήσουν τον άνθρωπο είναι λανθασμένη και η αλληξάρτηση που έχουν όλα τα πλάσματα της γης πρέπει να μας συνδέσει με αγάπη για όλα.

Η Εκκλησία φροντίζει για την ανθρωπότητα, το βιοπεριβάλλον και την αλληλεξάρτηση τους κατά την εκτέλεση του μυστηρίου της Θείας Κοινωνίας και στην καθημερινή ζωή. Ο κλήρος θεωρεί συνεπή με τη θεολογική διδασκαλία τη σημαντική αποστολή της διατήρησης του βιοπεριβάλλοντος και της προώθησης των αξιών του βίου στον ανθρώπινο πολιτισμό. Στοχεύει στην περιφρούρηση του βιοπεριβάλλοντος. Η Χριστιανική πίστη τονίζει το ρόλο και την αλληλεξάρτηση όλων των πλασμάτων της Γης. Τα πλάσματα επί της Γης δεν είναι μόνο αλληλεξαρτώμενα αλλά εξαρτώνται επίσης από το Θεό και την αγάπη Του. Η ζωή εξαρτάται από την επικοινωνία με το Θεό. Ο αποχωρισμός από το Θεό οδηγεί τελικά σε δυσαρμονία.

Σύμφωνα με ορισμένες ερμηνείες, η καταστροφή του βιοπεριβάλλοντος εκτίθεται στην

Αποκάλυψη του Ιωάννου, η οποία αναφέρει ότι οι άγγελοι προκαλούν την καταστροφή της βλάστησης (πρώτος άγγελος), τη ρύπανση των νερών (τρίτος άγγελος) και του αέρα (πέμπτος άγγελος). Μία αιτιολογία για την καταστροφή του βιοπεριβάλλοντος είναι "η άρνηση της Θείας δημιουργίας και Οικονομίας" και η προσήλωση στην "απόλυτη πολιτική οικονομία".

Σύμφωνα με τον Άγιο Γρηγόριο, ο άνθρωπος "έχει μεικτή φύση: Βασιλιάς όλων πάνω στη Γη, αλλά υποτελής στον ουρανό, είτε βρίσκεται στη Γη είτε στον ουρανό. Γι'αυτό, η κυριαρχία του ανθρώπου δεν του παρέχει την άδεια κατάχρησης και καταστροφής." "Κάθε ανθρώπινη πράξη ανευθυνότητας έναντι σε αυτή τη Θεία σοφία, η οποία στηρίζει και δίνει νόημα στην αλληλεξαρτώμενη αρμονία του σύμπαντος."

Το στοιχείο που ανέδειξε τον άνθρωπο σε άρχοντα της δημιουργίας, είναι ο νους, το λογικό κριτήριο. Σ' αυτόν οφείλονται η πρόοδος και η εξέλιξη, αλλά και οι κίνδυνοι που αυτές εμπεριέχουν. Μόνο η σωστή «αγωγή» του ανθρώπου, η εκπαίδευση που θα έχει σκοπό, όχι μόνο τη γνώση, αλλά και την εσωτερική αναζήτηση της αλήθειας, μπορεί να προστατεύσει το βίο από τους κινδύνους αυτούς.

Ο Χριστιανισμός χαρακτηρίζεται από μία παλαιά παράδοση φροντίδας για το βιοπεριβάλλον, ανατροφής και φροντίδας των ζώων και περιποίησης για τα φυτά. Ο Άγιος Φραγκίσκος της Ασίζης, που η κατοικία του έγινε η έδρα σημαντικής διαθηρσκευτικής συνάντησης, αναφέρεται πως ήταν περικυκλωμένος από όλα τα πλάσματα εξετάζοντας προσεκτικά την πλάση, ακούγοντας τις μυστηριώδεις φωνές της.

Η θέση του οικουμενικού Πατριαρχείου

Το Ορθόδοξο Οικουμενικό Πατριαρχείο θεωρεί καθήκον του τη συνέχιση και τη διατήρηση του νοήματος της ζωής στον πλανήτη μας. Τονίζει ακόμα, σε αυτό το γενικό βιοπεριβαλλοντικό πλαίσιο, την μοναδικότητα κάθε ανθρώπινου όντος. Η Ορθόδοξη Εκκλησία διδάσκει το σεβασμό

του βίου, την παρατήρηση και μελέτη του μεγαλείου του θεωρώντας "Κάθε μικρό πλάσμα ως παρουσία του Δημιουργού." Καθώς τονίζει το Οικουμενικό Πατριαρχείο, κάθε καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος από τον άνθρωπο αποτελεί προσβολή κατά του Δημιουργού και προξενεί θλίψη.

"Οι πιστοί καλούνται να ευαισθητοποιηθούν εις την σοβαρότητα της αμαρτίας αυτής και να ενστερνισθούν το ανάλογο ήθος. Να παύσουν να θεωρούν εαυτούς ως ιδιοκτήτες της φύσεως και να αντιλαμβάνονται την αποστολή των ως ιερέων της δημιουργίας."

Ο άνθρωπος υποκύπτοντας στον πειρασμό αυτονόμησε την ύλη και τον κόσμο, λάτρεψε *«τη κτίση παρά τον κτίσαντα»* και υποδουλώθηκε στην αμαρτία. Και ο κόσμος υποφέρει μαζί του.

Ο άνθρωπος διατάραξε τις φιλικές και αρμονικές σχέσεις με το περιβάλλον του. Η αποστασία και η πτώση του ανθρώπου αποσυνθέτει και όλο το φυσικό κόσμο. Επικρατεί πλέον και εις τη φύση η αταξία και η δυσαρμονία. *«Κέντρο του θανάτου (του ανθρώπου και της φύσης) η αμαρτία»*. Θάνατος του ανθρώπου σημαίνει θάνατος της φύσης και αντίστροφα. Ο άνθρωπος με συνοδοιπόρο τη φύση θα πρέπει να ανεβαίνει ολοένα και ψηλότερα στην κλίμακα της αγιότητας. Μέσα από μία σωστή χρήση και οικονομία της δημιουργίας θα εξαλειφθεί το καταναλωτικό πνεύμα αυτού του κόσμου και ο άνθρωπος θα μάθει να υμνεί και να δοξολογεί τον κτίσαντα, μέχρι να δούμε *«καινό ουρανό και γη καινή»*.

Αποκάλυψη (Μεταγραφή του Γ. Σεφέρη)

(...) Και είδα νέον ουρανό, νέα γη

γιατί ο πρώτος ουρανός

και η πρώτη γης έφυγαν

Κι άκουσα μια δυνατή φωνή

που έλεγε:

«Ιδού η σκηνή του Θεού

και των ανθρώπων μαζί του.» (...)

Και θα σκουπίσει κάθε δάκρυ από τα μάτια τους

και ο θάνατος δεν θα υπάρχει πια.

Πηγές:

- www.biopolitics.gr
- www.kykpee.org
- www.xpd.gr
- «Η κτίση ως ευχαριστία», Μητροπολίτου Περγάμου Ιωάννη Ζηζιούλα (Αθήνα 1998).
- «Κεφάλαια Θεολογίας του περιβάλλοντος», Π. Καποδίστριας, Ιερά Μητρόπολις Ζακύνθου (Ζάκυνθος 2006).
- «Οικοσύστημα και ανθρώπινη κυριαρχία», Ελισάβετ Θεοκρίτοφ (2003).
- Η Αποκάλυψη του Ιωάννη, μεταγραφή Γιώργου Σεφέρη (οριστική έκδοση 1987).